“Costa reconstruir el procés productiu de les pedreres romanes”

La Dra. Begoña Soler és col·laboradora de la Universitat de Múrcia i investigadora adscrita de l’ICAC, membre del grup de recerca Arqueometria i Produccions Artístiques (ArPA). Ha vingut a l’Institut a fer la conferència “Siglas y marcas lapidarias en época romana. Una aproximación a su problemática”. Està a punt de publicar un article amb el mateix títol dins de l’obra *I Tracciati di cantiere: disegni esecutivi per la trasmissione e diffusione delle conoscenzetecniche*, editat per C. Inglese i A. Pizzo.

Com definiries la teva especialitat, els signes lapidaris en època romana?
Són incisos en pedra dura, que no tenen necessàriament un text clar com se suposa que sí que té l’epigrafia major. Hi ha multiplicitat de codis i sovint es tracta d’un llenguatge ocult. Tampoc hi ha una terminologia apropiada ni repertoris ben estructurats. Classificar els signes segons la funció que tenien requereix esforç.

El context en què tu els estudies són les pedreres.
Sí, sigles i marques relacionades amb l’explotació i el comerç de manufactures en pedra, sobretot elements arquitectònics i escultòrics. És un coneixement clau per tots els interessats en epigrafia de pedrera. També inclou aquells signes relacionats amb el procés de muntatge dins de l’obra: localització, posicionament, ensambladura…

Les sigles i marques relacionades amb l’explotació i el comerç de manufactures en

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)

pedra són clau pels interessats en epigrafia de pedrera

Diferencies entre les marques internes i externes.
Les internes fan referència al procés de producció dins la pedrera, i les externes estan vinculades al transport i la comercialització. Totes dues poden informar de la propietat, el control de la producció, la topografia, el destí... De vegades els productes han d'estar ben referenciats per facilitar-ne el pagament.

Com ara!
Sí, per exemple la jaqueta que porto: per poder-la llançar al mercat al final del procés de manufactura, hi van posar l'etiqueta, amb tot d'informació: talla, lloc de fabricació, marca...

Les pedreres romanes tenien uns estàndards!
La gestió interna és similar a totes les pedreres romanes. Fan servir signes i codis en llatí. El que canvia és l'operari, que és de diferents orígens i s'expressa amb els seus codis i la seva llengua. Això ens fa confondre la funcionalitat de les marques, especialment les referides als diferents estadis de la fabricació d'un element.

Molts treballadors devien ser analfabets!
Sí, per això es feien servir signes ben reconeixibles, com la representació d'utensilis i elements de la naturalesa, formes geomètriques i fins i tot caràcters alfabètics i numerals.

Que és el que us dediqueu a desxifrar.
Ho intentem, però no sempre és possible. Cada fase de la cadena productiva és probable que es marqués, però potser el sistema de marcatge només s'utilitzava en els estadis d'elaboració importants. No ho sabem amb seguretat. Com que en una mateixa pedrera no estan conservats tots els estadis, costa reconstruir el procés productiu de la manufactura lapídia.

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)

L'objectiu és saber reconèixer quantes tasques poden ser susceptibles de requerir marca

Aquest és l'objectiu?
L'objectiu és saber reconèixer quantes tasques poden ser susceptibles de requerir marca. Sistematitzar-les és el que facilita la classificació i comprensió de les marques en el procés productiu d'una pedrera i en la distribució posterior de les manufactures.

Sembla un joc d'enigmística.
I cometem errors. Jo mateixa vaig interpretar malament el significat d'unes marques documentades sobre els tambors de fust del teatre romà de Cartagena. Les vaig atribuir a marques internes relacionades amb el control de la producció a la pedrera.

I què significaven?
Els treballs d'adequació i museïtzació de l'edifici van permetre ampliar el nombre de marques a quasi una vintena. Els directors de l'excavació les van interpretar com a indicacions relacionades amb el muntatge dels tambors dins el front escènic. En el cas de la marca de la imatge [foto], "D" es refereix doncs a la localització de la columna dins l'edifici, i el numeral "IIII" indica la posició del tambor en quart lloc; és a dir, tambor quart pertanyent a la columna D.

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)

Marca en un fust del teatre romà de Cartagena. Foto: B. Soler.

Què estudies, ara?

Treballo en diverses línies d'estudi sempre relacionades amb l'ús del marbre, els sistemes d'explotació i el procés productiu de manufactures. Ara estem completant un catàleg de signes i sigles lapidaris documentats en sòl peninsular. Espero que el puguem presentar ben aviat!

Text i retrats: Carme Badia i Puig

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)